

Kis éji festészet

Regős István tárlata

Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre, 2016. V. 22-ig

LÓSKA LAJOS

Regős István *Fényjátéktér* című kiállításával köszöntötte a tavaszt a szentendrei Ferenczy Múzeumi Centrum. A festő 1975 és 1980 között tanult a Képzőművészeti Főiskolán, és egy esztendővel a Vajda Lajos Stúdió megalakulása után, 1973-ban költözött a Duna-parti városkába. Kapcsolata azonban viszonylag laza volt a vajdásokkal, annak ellenére, hogy a stúdiósok és a barátai munkáit bemutató *Szaft* című tárlaton több képpel is szerepelt.

Pályája a 80-as évek elején, az új szenzibilitás térhódításának idején indult, de kifejezésmódját nem érintette meg az irányzat, még annak látványos, idézettekkel dolgozó figurális ága sem. Mindenekelőtt René Magritte szürrealizmusa hatott rá, illetve a két háború között Szentendrén dolgozó Paizs Goebel Jenő és Czimra Gyula neoprimitív ábrázolásmódja. Az alkotó naivba hajló, szürrealis, montázstechnikára épülő munkái mellett számos plasztikus festményt, objektet, doboz- és bőröndképet is készített. 1985-ben rendezte első egyéni kiállítását, amit az azóta eltelt bő harminc esztendőben több mint harminc követett. A 80-as évek közepére szinte teljesen kialakította karakteres, groteszk, az objektművészetet és a festészetet egyesítő stílusát, amelynek meggyőző dokumentumai a biciklikérekkel kiegészített *Árokszéli plein air* (1985), valamint a Trabant-karosszériaelemmel ellátott *Gauloises* (1985).

Regős István szereti a különböző témákat laza sorozatok formájában körüljárni, feldolgozni. Jelentős tablót festett a reformkorról, a működő órákkal ellátott alkotásain bemutatta a szubjektív és az abszolút, örökké folyó időt. Kiemelt fejezetet képeznek munkásságában a zenei tematikájú festmények. A társadalmi változásokra a maga groteszk módján reagált, amikor több művén is megörökítette a hiánygazdaság jellemezte Közép-Európa „luxusautóját”, a Trabantot (*Kelet-európai hangulat*, 1993). Sokszor megidézte a közelmúltat, gyerekkorunk csodáit, a kerek gőzhajókat és a gőzmozdonyokat. Festett képeket híres városok híres épületeiről, hidakról, de napjaink ipari tája is vonzza (*Ipari táj I*, 2009). Egyéni műfajt teremtett továbbá az objekt és a festmény egyesítéséből keletkezett rádiódobozos munkáival (*Szabad Európa rádió*, 1998; *Katasztrófa konténer*, 2002).

E rövid bevezető után térjünk vissza a szentendrei tárlathoz!

A kurátor, Kopin Katalin nagyrészt tematikus egységekbe csoportosította a szűk retrospektív kollekciót. Rendezésének nagy erénye a legfrissebb alkotások kiemelése, felsorakoztatása.

forrás: Berényi Zsuzsa

Az előtérben közel egy tucat zenével foglalkozó, Mozart és Liszt előtt tisztelgő mű fogad bennünket, valamint egy újrahaznosított, Trabant-ülésből kialakított kanapé. A zene abszolút művészet, írja Schopenhauer, ugyanis független a látványtól, a jelenségvilágtól. Ez a felütés meg is teremti az előtér hangulatát. Meg kell jegyezni, noha Regős képei a zenéről szólnak, formailag egyáltalán nem elvontak, sőt nagyon is konkrétak: figurálisak, látványra épülőek, szürrealisak, síkban komponáltak, és hangsúlyos szerepet játszanak rajtuk a félprofilos portrék, büsztök és árnyképek. A Mozartot megidéző festmények enyhén szürrealisak, groteszkek és titokzatosak. A *Mozart-Salieri* (2010) címűn a zöld háttér előtt egy Mozart-bronzbüszt, öt, a levegőben lebegő francia kártya és egy zongorafejű fekete ruhás alak látható. A fekete-szürke tónusú *Csodagyereken* (2010) is a teret uraló három zongorafejű szakértő hallgatja a koncertező gyerekmuzsikust. A *Homage à Liszt* című (2011) képobjekt viszont egy megfestett hosszú zongoraklavírtúra, amelynek bal oldalát egy Liszt-szüluett, jobb oldalát a Je suis

REGŐS ISTVÁN:
Halvacsora, 2015,
akril, falemez, 60x80 cm

fotó: Berényi Zsuzsa

REGŐS ISTVÁN:
Hazafelé, 2015,
akril, vászon,
45x130 cm

Hongroise felirat, a tetejét pedig egy furnérből kivágott „igazi” kottatartó díszíti. Regős kedveli a 18. századtól a fotó felfedezéséig divatban lévő árnyképeket, de csak felismerhető, híres zeneszerzők – Liszt, Mozart, Haydn – esetében alkalmazza ezt a ma már elfeledett technikát.

A következő helyiségben néhány korai művet (*Gauloises*, 1985; *Bűneset*, 1987), illetve több rádiószekrényből vagy újra legyártatott rádióelőlapból készült síkdombor-művet (*Szabad Európa rádió, Világvevő III.*) láthatunk, de mellettük mindenképpen fel szeretném hívni a figyelmet a 2006-ban készült bőröndobjektekre. Műfajukat tekintve egyszerre művészdobozok és tárgykollázsok, ugyanis a lyukas tetejű, oldalukra fektetett kofferek színpadszerű terében különböző fotókat, képeslapokból kivágott figurákat helyezett el az alkotó (*A táncosnő halála, A kíváncsi álma, Pompeji látogató* stb.).

Külön kell szólnom a múlt évben készült két új képéről, a *Hazafeléről* (2015) és a *Halvacsoráról* (2015). Halas csendéletet számos magyar művész festett Derkovits Gyulától Bernáth Aurélig. A legkifejezőbbeket azonban kétségtelenül a Regős által is nagyra becsült Czimra Gyula alkotta az 1960-as évek közepén (*Csendélet sárga asztalon*, 1965; *Halak az ablakban*, 1964). Igaz, már nem Szentendrén, hanem Rákoshelyen. Czimráról elmondhatjuk, hogy senki nem tudott rajta kívül néhány motívumból egy szinte csupasz térben olyan szuggesztív,

metafizikus hatású kompozíciót létrehozni, mint ő. Regős naivan játékos *Halvacsorájának* is vannak metafizikus felhangjai, de igazi karakterét a szürrealista effektusok által teremtett talányosság adja meg. Esti, fával benőtt vízpart előtt, mely azért sejtelmesen még visszatükröződik a folyóban, egy erősen megvilágított zöld kockás asztalon, fehér tányéron félig lecsupaszított halcsontvázat látunk. A tányér mellett kés és villa, mögötte feldölt talpas pohár, amelynek bortócsája a tányér alá folyt. A mű szuggesztivitását az abszurd fényviszonyok és a precízen, nagy műgonddal megfestett részletek teremtik meg. A *Hazafelé* című képen a fehér trikós és sapkás evezősök csónakja hasítja a sötét Dunát, amelyre csak néhány lámpa fénycsíkja vetül. A két festmény teljesen különböző, csupán egyvalami rokonítja őket, mégpedig az, hogy mindkettő esti kép. Sőt, ha körülnézünk a teremben, azt tapasztaljuk, hogy több sötét tónusú mű van a falakon. Közülük az egyik legnívósabbon, a *Fényjáték 1960* címűn (2007), a Gellért-hegy sejtelmes fekete sziluetdje mögötti eget pásztázó reflektorcsíkok, a sárga fényű ostor-nyeles lámpák előterében egy, a 60-as évek formatervezését idéző városi busz tűnik fel. Regős tehát szeret éjszakai képeket festeni. Csak ezen a tárlaton fél tucat ilyen vászna látható, ha pedig az életművét nézzük, több tucatot is összeszámolhatunk. Ha a festészet történetében próbáljuk megtalálni a téma előzményeit, Rembrandt művészetét, híres *Éjjeli őrvárát* (1642) vagy a romantikusokat kell megemlítenünk. Emlékezzünk Caspar David Friedrich *Férfi és nő nézi a Holdat* (1830–35) című alkotására, valamint a holdfényes tengert megörökítő vásznaira. A legnépszerűbbek viszont valószínűleg Van Gogh-nak a csillagos eget megelevenítő művei. Ezek állítólag

Enteriőr bőröndképekkel

fotó: Berényi Zsuzsa

fotó: Berényi Zsuzsa

úgy készültek, hogy a kalapjára gyertyákat erősített, hogy munka közben lásson. Természetesen honi piktúránkban is találunk hasonló példákat, Csontvárytól a Nagybányán dolgozó Ferenczy Károlyig és Réti Istvánig. Napjainkban az ezredfordulón pályára kerülő Sensaria csoport tagjaitól (Kovács Lehel, Kondor Attila, László Dániel) ismerünk esti képeket.

Regős társadalmi kérdésekkel ritkán foglalkozik, akkor is csak áttételesen. Az utolsó teremben azonban láthatunk néhány ilyen tárgyú alkotását is, így a keletnémet autóipart megidéző, Trabant-szélvédőre festett *Nosztalgikus képét* (1995). Ugyancsak erre a korra, közelmúltunk történetjára utal a *Kelet-európai hangulat* (1993). Ez egy deszkából összeállított festőállványra helyezett Trabant-szélvédő, műszerfalrészsel, sebességmérővel és néhány gombbal, amelyre egy éjszaka kivilágított ablakkal száguldó gőzmozdony vontatta vonatszerelvényt festett a művész, így ütköztetve a lehangoló

valóságot az álmokkal. Ugyancsak társadalmi anomáliákról szól a barna tónusú *Gengszterháború* (2008). Az amerikai gengszterháborúkat szerencsére ma már elsősorban csak a filmekből ismerjük. A precízen, már-már szenvtelenül kivitelezett kompozíció üres utcáin sehol egy lélek, csak két fekete autó áll egymással szemben egy útkereszteződésben, platójukra szerelt ágyúnyi pisztolyokkal. A helyszínre, az Amerikai Egyesült Államokra a házak falán megjelenő dollárembléma, illetve a Chrysler Building felhőt hasító tornya emlékeztet.

A *La Défense* (2015) című nagy méretű munkán Párizs modern üzleti központja jelenik meg, de nem fotószerűen, hanem különböző jellegzetes épületekből összemontírozva. Egy felhőkarcolókkal teli városrészt látunk este, sehol egy járókelő, a sötét eget (s a felbukkanó Fantomas-maszkot) reflektorok pásztázzák, az előtérben pedig három Police feliratú kisbusz parkol. A rendőrautókról eszünkbe juthat akár a múlt esztendőben a francia fővárosban elkövetett merénylet is, ám a kép álomszerű szürrealizmusát az teremti meg, hogy egy öreg Citroën éppen átrepül az égen.

Regős művészete karakteres és nívós, nem kapcsolható az éppen aktuális, divatos irányzatokhoz. Egyéni úton jár, gondosan kivitelezett mágikus realista hatású festményein a képzelet keveredik a valósággal.

REGŐS ISTVÁN:
La Défense, 2015,
akril, vászon, 100x180 cm

fotó: Berényi Zsuzsa

Részlet a kiállításról a Maszkabál (2007) és a Mozart-Salieri (2010) című festményekkel